

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till land-
skapslag om behandling av berusade.

Genom lagen den 9 augusti 1968 om ändring av strafflagen (FFS 491/68) upphävdes stadgandet om straff för den som uppträdde uppenbart drucken på allmän plats och därigenom åstadkom störing eller förargelse. Avsikten med denna reform var att missbrukarna av alkohol i stället för att straffas skulle underkastas ändamålsenliga vårdåtgärder.

I 21 § landskapslagen den 6 april 1971 om polisverksamhet (10/71) stadgas om polismans skyldighet att avlägsna och vid behov hålla i förvar person, som uppträder berusad på allmän plats, vid allmän sammankomst eller vid annan offentlig tillställning. Däremot har i landskapet liksom i riket saknats bestämmelser om den tid berusad skall hållas i förvar eller om hur omhändertagna berusade personer skall behandlas.

Genom en lag av den 8 juni 1973 om behandling av berusade (FFS 461/73) har denna lucka i rikets lagstiftning fyllts. Enligt sagda lag strävar man till att vid behandlingen av berusade personer i större utsträckning än tidigare ta hänsyn till hälsosynpunkter och sociala aspekter vid sidan av den allmänna ordningen och säkerheten. Detta skulle i första hand ske genom att inrätta s.k. tillnyktringsstationer. En sådan station har till uppgift att undersöka svåra berusningstillstånd och råda dem som är i sådant tillstånd. Samtidigt kan de omhändertagna där lämnas uppgifter om andra vårdplatser och -möjligheter samt vid behov ges anvisning om att uppsöka sådana. Dessutom är tillnyktringsstationen en isoleringsanstalt och tjänar därigenom den allmänna ordningen och säkerheten samt tillgodoser även den berusades eget behov av trygghet. Stationen är inte något egentligt vårdställe för missbrukare av berusningsmedel, men den borde ha tillräcklig förbindelse med de former av socialvård genom vilka man försöker lösa alkoholproblemet. Stationen är icke heller någon plats för egentlig sjukvård, men det är meningen att klienterna där skall anvisas sådan vård, som de vid undersökning visar sig vara i behov av och som inte kan ges vid själva tillnyktringsstationen.

I samband med lagen om behandling av berusade ändrades 20 § i rikets polislagen så att berusad även vid behov skulle kunna hållas i förvar också efter det han tillnyktrat. Enligt 4 § lagen om behandling av berusade får denna tid dock vara högst 24 timmar.

Omhändertagandet av berusade personer har i landskapet under senare år ökat bl. annat till följd av den ökade resefrekvensen. Av de omkring 1.250 fall då berusade personer omhändertogs under år 1972 gäller cirka 1.000 fall sådana personer som icke var rättskrivna på Åland. Även om trots detta någon särskild tillnyktringsstation icke för närvarande är aktuell inom landskapet, innehåller dock rikets lag vissa betydelsefulla stadganden om huru berusad skall hållas i förvar och om omhändertagandets natur, varför det finnes skäl att stifta en landskapslag med motsvarande innehåll. I skild framställning föreslås även en ändring av 21 § landskapslagen om polisverksamheten som en följd av den nya lagen.

Det rättsområde som förevarande lagförslag avser att reglera finns icke upptaget bland stadgandena i 11 eller 13 § självstyrelselagen för Åland (nedan benämnd Sjl). Till sin huvudsakliga del berör lagförslaget upprätthållande av ordning och säkerhet, vilka angelägenheter enligt 13 § 12 p. Sjl med vissa undantag hänförts till landskapets lagstiftningsbehörighet. Visserligen tillkommer det riket att lagstifta i ärenden rörande behandlingen av bl. annat alkoholister enligt 11 § 2 mom. 13 p. Sjl, men huvudsyftet med föreliggande lagstiftning är icke behandling av kroniskt alkoholskadade personer, utan av personer som på grund av att de icke känner sin tolerans för berusningsmedel kommer att berusa sig övermåttan och härigenom blir en fara för sig själva och sin omgivning. Under sin vistelse på tillnyktringsstationen skulle de huvudsakligen undergå tillfällig hälso- och socialvård.

I lagförslaget ingår bestämmelser av rikslagstiftningsnatur. Sålunda kan stadgandena i 4 och 6 §§ av lagförslaget anses falla under rikets lagstiftningsbehörighet med tillämpning av de grundsatser som ingår i bland annat stadgandet i 11 § 2 mom. 15 p. Sjl, "sinnessjuklagstiftning, såvitt angår den del av lagstiftningen, som innefattar trygghet för den personliga okränkbarheten och oantastligheten". Detsamma gäller även stadgandet i 11 §, som närmast är att hänföra till utsökningsväsendet. Alla dessa bestämmelser överensstämmer dock i sak med motsvarande stadganden i rikets lag, varför några hinder för lagens ikraftträdande på den grund icke torde föreligga.

Detaljnotivering.

2 §. Innan tillnyktringsstation inrättas på Åland skulle omhändertagna berusade liksom hittills förvaras i polisens celler för berusade. Så snart sådan station inrättats skulle sådan person dock i första hand föras till stationen. Om den berusade är i sådant tillstånd att han behöver läkar- eller sjukhusvård, skall han utan dröjsmål föras till plats där sådan vård kan erhållas.

4 §. På grund av rättsskyddssynpunkter är det nödvändigt att i lagen noggrant uppdraga de gränser, inom vilka förvaringstidens längd skall bestämmas. Huvudregeln borde vara den, att berusad som har tagits i förvar skall hållas isolerad så länge att han hinner nyktra till ordentligt. Den tid av 5-6 timmar, som för närvarande enligt en rätt allmän praxis gäller som förvaringstid, bör enligt vad en i riket företagen undersökning ger vid handen anses alltför kort. Förvaringstiden borde därför vara minst 8 timmar. Av rättsskyddsskäl borde i regel 12 timmar bestämmas som maximitid för förvaring av berusad. I de fall då vårdsynpunkter eller andra särskilda skäl talar för att en berusad borde kvarhållas längre tid än 12 timmar, skulle dock maximitiden vara 24 timmar.

I gällande praxis bör det anses såsom ett missförhållande att en person som saknar fast bostad eller nattkvarter ofta frigives sent på kvällen eller mitt i natten. Därför borde den som icke har fått lämna förvaringsstället före klockan 20, om han saknar bostad eller nattkvarter eller ock av annan orsak, kunna hållas kvar till följande morgon, dock inte längre än till klockan 8.

En osmidig regel kan i en del situationer åsamka den i förvar tagna oskäligen olägenhet eller skada, som inte står i rimligt förhållande till den nytta som förvaringen eventuellt medför. Därför är ett stadgande angående undantag från de förvaringstider som allmänt används nödvändigt.

5 §. I syfte att förverkliga lagens ändamål skall den person som omhändertagits i mån av möjlighet hållas under observation och erhålla den vård och annan behandling som erfordras med hänsyn till hans berusning och hälsotillstånd.

6 §. Den som tagits i förvar för att han är berusad blir skyldig att underkasta sig sådana medicinska undersökningar och vårdåtgärder som i samband med förvaringen anses nödiga på grund av graden av berusning och hans hälsotillstånd.

8 §. Med tanke på den intagnes egen och andras trygghet är det nödvändigt att alla föremål som kan skada honom fräntages honom för den tid han hålles i förvar. Dessutom är det nödvändigt att vid behov kunna fräntaga honom även andra föremål än sådana som är farliga för säkerheten. För att förebygga egendomsbrott är det skäl att omhändertaga t.ex. värdeföremål och pengar. För åtgärder i samband med vården är det viktigt att kunna avlägsna klädespersedlar som berusad har på sig. Dessutom är det motiverat att hänvisa till andra stadganden, i vilka det bestämmes hur man skall förfara med egendom som fräntagits person som är tagen i förvar. Härvid skulle komma i

fråga närmast bestämmelserna i 103 § alkohollagen (FFS 459/68) och 44 § förordningen om alkoholdrycker (FFS 644/68) angående frantagande, förvaring och återställande av alkoholhaltiga drycker, som påträffas hos i förvar tagen.

11 §. För att kostnaderna för verksamheten vid tillnyktringsstationen skall kunna nedbringas, borde en avgift uppbäras av de berusade som kommit i åtnjutande av stationens tjänster. Avgiftens storlek skulle bestämmas genom landskapsförordning, varvid den av vården föranledda utgiften beaktas. Avgiften skulle kunna utmätas utan dom eller utslag i den ordning som är stadgad i 1 § lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/61). Med hänsyn till avgiftens karaktär vore det på sin plats, att preskriptionstiden för uppbörden av avgiften skulle vara rätt kort och att den icke skulle avbrytas ens av verkställighetsåtgärd som sker under den tiden löper.

Med hänvisning till det anförda förelägges Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om behandling av berusade.

I enlighet med Landstingets beslut stadgas:

1 §.

Berusad som gripits med stöd av 21 § landskapslagen om polisverksamhet (10/71) för att hållas i förvar för tillnyktring, skall behandlas och vårdas på sätt i denna lag stadgas.

2 §.

I 1 § avsedd person skall av polisen föras till av denna upprätthållen förvaringsplats för berusade. Har tillnyktringsstation inrättats, skall berusad i första hand föras till denna. Om den berusades hälsotillstånd ger anledning därtill, skall han utan dröjsmål underkastas sådan vårdåtgärd som påkallas av hans tillstånd.

3 §.

Berusad kan tagas i förvar, om detta är påkallat med beaktande av graden av hans berusning, av hans hälsotillstånd eller av ordningens och säkerhetens upprätthållande. Om intagning på tillnyktringsstation besluter den som är ansvarig för stationens verksamhet och om intagning på annan förvaringsplats polisman.

- 5 -

4 §.

Berusad skall hållas i förvar den tid tillnyktringen kräver, dock minst 8 och högst 12 timmar eller, om särskilt skäl det påkallar, högst 24 timmar.

Den som ej frigivits före klockan 20 kan utan hinder av stadgandena i 1 mom. kvarhållas till följande morgon, dock högst till klockan 8, om detta är särskilt påkallat för att han saknar bostad eller övernattningsställe eller av annat skäl.

Berusad kan utan hinder av stadgandena i 1 och 2 mom. frigivas även tidigare, om skäl är att förmoda att hans hållande i förvar tillskyndar honom oskäligen olägenhet eller skada eller om hans frigivning av annat skäl är ändamålsenlig.

Om hållande i förvar på tillnyktringsstation besluter den som är ansvarig för stationens verksamhet och på annan förvaringsplats vederbörande polisman.

5 §.

Medan berusad är tagen i förvar, skall han såvitt möjligt hållas under observation och erhålla den vård och annan behandling, som graden av hans berusning samt hans hälsotillstånd kräver.

6 §.

Berusad är skyldig att underkasta sig sådan medicinsk undersökning och vård som graden av hans berusning samt hans hälsotillstånd anses erfordra.

7 §.

Den som hålles i förvar skall, i den mån det är ändamålsenligt och behöfligt med hänsyn till hans personliga förhållanden, givas råd och handledning samt underrättas om de möjligheter till vård och skötsel som står missbrukare av berusningsmedel till buds.

8 §.

Den som tages i förvar skall fråntagas alla föremål, med vilka han kan skada sig själv eller andra, och även annan egendom, vars fråntagande anses påkallat. Fråntagen egendom skall förvaras omsorgsfullt och återlämnas till vederbörande när han frigives, såframt om förfarandet beträffande sagda egendom ej annat är särskilt stadgat.

9 §.

Vad i annan lag är stadgat om de verkningar, som följer av att berusad tagits i förvar, samt om myndighets skyldigheter och åtgärder beträffande dem som tagits i förvar, gäller i tillämpliga delar beträffande hållande i förvar enligt denna lag.

10 §.

Angående inrättande och upprätthållande av tillnyktringsstation stadgas särskilt.

11 §.

Den som tagits i förvar på tillnyktringsstation för att han uppträtt berusad är skyldig att för den vård han där erhållit erlägga en avgift, varom stadgas genom landskapsförordning. Vid fastställandet av avgiften bör den av vårdens föranledda kostnaden och därav förorsakat arbete beaktas. Har avgiften ej betalats inom en månad från frigivningen, kan den indrivnas hos vederbörande i den ordning som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

I 1 mom. avsedd avgift skall indrivnas hos vederbörande inom en tid av tre år från frigivningen, vid äventyr att rätten till avgiften är förverkad.

12 §.

Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

13 §.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1974.

Mariehamn, den 19 oktober 1973.

På landskapsstyrelsens vägnar:

L a n t r å d

Alarik Häggblom

Lagberedningschef Sune Carlsson.